

ศีลกับวินัย

วินัยอยู่ในระดับสมมุติ เป็นระเบียบแบบแผนข้อปฏิบัติ เช่น วินัยข้อบัญญัติของสงฆ์ เพื่อขัดเกลากายกรรม วจีกรรม

สังวร ๕ ศีลสังวร สติสังวร ญาณสังวร ชันติสังวร วิริยะสังวร เป็นส่วนหนึ่งของวินัย เรียกว่าสังวรวินัย เพราะกำจัดกิเลสที่ หยาบทางกายกรรม วจีกรรมเป็นต้น

- เส้นทาง การเจริญกุศลศีลจากระดับพื้นฐาน ท่ามกลาง และที่สุด เพื่อออกจากวัฏฏะ

ผู้มีศรัทธาเชื่อมั่นในการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว น้อมฟังพระ สัทธรรม เข้าใจเหตุผลของการสมาทานมั่นคงในกุศลศีล น้อมกุศลศีลเหล่านั้นนำมาปฏิบัติ ด้วย ความเคารพอย่างตั้งมั่น มีความเพียรไม่ย่อหย่อน ใน **จริตศีล** ให้บริบูรณ์

จากการที่ปฏิบัติจริตศีลที่บริบูรณ์แล้วก็พัฒนามาสู่ **วาริตศีล** ในการรักษา สิกขาบท ข้อห้ามต่างๆ ด้วยการเห็นภัยในวัฏฏทุกข์ เมื่อเจริญจาริตศีล และวาริตศีลทั้งสอง บริบูรณ์แล้ว ก็เป็นไปเพื่อออกจากวัฏฏทุกข์โดยส่วนเดียว

<p>ประชุม</p>	<p>เจตนาศีล เจตสิกศีล สังวรศีล อวิติกมศีล</p>	<p>} เพื่อออกจากอกุศลกรรมบถ ๑๐ ได้</p>
<p>ประชุม</p>	<p>เจตนาศีล เจตสิกศีล สังวรศีล อวิติกมศีล</p>	<p>} ลงในอุปจารสมาธิ เพื่อออกจากกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ ต่ออุปจารสมาธิ</p>

เจตนาศีล ที่ลงในอุปจาระ คือมีเจตนา เจตจำนง จงใจตั้งใจที่จะละกามฉันทะ พยาบาท ถีนะมีทณะ อุทธัจจะกุกกัจจะ วิจิกิจฉา

ในอุปจารสมาธิ ก็มีเจตนาศีล เจตสิกศีล สังวรศีล อวิติกมศีล

คำถาม คำว่าละ (ปหาน) กับไม่ล่วงละเมิด (อวีติกม) ต่างกันอย่างไร

องค์ธรรมเป็นกลุ่มกุศลจิตตูปบาท เหมือนกัน
จริงแล้วต่างกันแค่ภาษา ที่ทรงย้ำเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัด

เหมือนคำว่า สัทธินทรีย์ วิริยินทรีย์ สตินทรีย์ สมานินทรีย์ ปัญญินทรีย์
กับคำว่า ศรัทธาพละ วิริยะพละ สติพละ สมาธิพละ ปัญญาพละ
องค์ธรรมไม่ต่างกัน แต่นัยยะหนึ่งพูดเรื่องความเป็นใหญ่ อีกนัยยะหนึ่ง
พูดเรื่องกำลัง

คำถาม วิริยะสังวร ทำไมจึงต้องขบเน้นวิตก

วิริยะสังวร คือ ความเพียรในการออกจาก กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก และอกุศลธรรมทั้งหลาย

จะออกจากอกุศลวิตก
ได้ต้องสมาทานวิริยะ
สังวร

หมู่สัตว์ที่จะออกจากอกุศลวิตกได้ จะต้องมีความแก่กล้า
อาจหาญ เพราะบรรดาหมู่สัตว์ทั้งหลายต่างหมกมุ่นในอกุศล
วิตก ต้องมีความเพียรพยายามในการประคองจิตของตนหรือ
ผลักดัน ประคับประคอง หนุนธรรมทั้งหลาย สติ ปัญญา ศีล
สมาธิ ให้ออกจากอกุศลวิตกเป็นกุศลวิตกต้องใช้ความเพียร
และความแก่กล้า

วิระ คือ ผู้กล้า
หากใครยังปลุกเร้าวิริยะให้เกิดขึ้นไม่ได้จะเป็นคนเขื่องซิม
หงอยเหงา ไมกล้าออกจากบาป

บาปมีรสชาติ กามมีรส พยาบาทมีรส วิหิงสามีรส
ทำให้หมู่สัตว์ติดข้องอยู่ ถ้ามีแค่ญาณสังวรจะออกไม่ได้เพราะ
ไมกล้าพอ

กามวิตก พยาบาทวิตก
วิหิงสาวิตก

เบื้องลึกของวิตกเหล่านี้ไปอยู่ในปัจจัยธรรม ธรรมเป็น
เครื่องเน้นซ้ำในสังสารวัฏ เรียกว่าปัจจัยจลัญญา เป็น
สัญญาที่เกิดร่วมกับตณหา มานะ ทิฏฐิ
ความจำในกาม ความจำในพยาบาท ความจำเบียดเบียน
เป็นปัจจัยแก่วิตก
ว่าโดยนัยยะของพระสูตร เรียก ปัจจัยจลัญญา
ว่าโดยนัยยะของอภิธรรม เรียก อนุสัยกิเลส

หากมีเนกขัมมะสัญญา ก็จะเป็นเนกขัมมะวิตกตามมา
หากมีพยาบาทสัญญา ก็จะตรึกในเรื่องของเมตตา
หากมีวิหิงสาสัญญา ก็จะตรึกในเรื่องกรุณา

กุศลจิตและเจตสิก
อยู่ที่ว่าตัวไหนจะเป็น
ประธาน

ศีล ๕ ศีล ๘ โดยแยกเป็น

๑. ปหานศีล **การละ**ซึ่งปาณาติบาต อทินนาทาน ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๒. เวรมณีศีล **ความงดเว้น** หรือธรรมเป็นเครื่องงดเว้นจากปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๓. เจตนาศีล **ความจงใจ** หรือเจตนาที่ปฏิบัติต่อกฎปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๔. สังวรศีล **ความระวัง** หรือการ**ปิดทวาร**ที่เข้าไปของปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๕. อวิติกมศีล **ความไม่ล่วงละเมิด** หรือธรรมเป็นเครื่องไม่ก้าวล่วงต่อกฎปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล

ใคร่ครวญให้มาก
ฝึกให้มาก ในการ
ทำกุศลศีล ให้เกิด
ขึ้น

ศีลทั้งหลายที่มีสภาพอย่างนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อ**อวิปปฏิสาร**ของจิต

อวิปปฏิสาร (ความไม่เคียดแค้นหรือรังใจ) ย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่อปราโมทย์**
ปราโมทย์ย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่อปีติ**

ปีติย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่อบัตถัทธิ**

บัตถัทธีย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่อโสมนัส**

โสมนัสย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่อสุข**

ระลึกบ่อยๆทำให้ศีล
อลังการ
พลังของสมาธิจะเกิด
ขึ้นจากการรักษาศีล
ได้จริง

สุขย่อมเป็นไปเพื่อ**ประโยชน์ต่ออาสวณะ**

ศีลทั้งหลายที่มีสภาพอย่างนี้ ย่อมเป็นไปเพื่อความเจริญ ย่อมเป็นไปเพื่อ**กระทำให้มาก**

ย่อมเป็นไปเพื่อ**ธรรมเป็นเครื่องประดับ** ย่อมเป็นไปเพื่อ**ธรรมที่เป็นบริวาร**

ย่อมเป็นไปเพื่อ**ธรรมเป็นเครื่องแฉดล้อม** ย่อมเป็นไปเพื่อ**ความสมบูรณ์**

ย่อมเป็นไปเพื่อ**ความเบื้องหน้าในวิญญะ** โดยส่วนเดียว เพื่อ**คลายราคะในวิญญะ**

เพื่อบริวารซึ่งวิญญะ เพื่อ**ความสงบต่อวิญญะ** เพื่อบริวารซึ่งวิญญะ

เพื่อ**อวิสฐิต**คือตื่นจากวิญญะ เพื่อบรมนิพพาน

เพื่อ**อนุภาทาภิเสกนิพพาน** คือการดับกิเลสพร้อมทั้งขั้น ๕ โดยไม่มีส่วนเหลือ

การประชุมศิลปะลงสู่อุปจาระ
เพื่อออกจากนิวรรณ์ธรรมอัน
เป็นปฏิบัติ

เมื่อออกจากอกุศลกรรมบพได้
จะพัฒนาตัวไปสู่ เจตนาศีล เจตสิกศีล เวรมณีศีล สังวรศีล อวิตกมศีล
ที่ลงสู่อุปจาระ เพื่อออกจากธรรมอันเป็นปฏิบัติ แปลว่ากำลังศีลเริ่ม
แข็งแรง ละเอียดอ่อนขึ้น
นิวรรณ์ธรรมสงบ
เมื่อวิตกตั้งมั่น เป็นเนกขัมมะวิตก ถิ่นะมิทระก็ไมเข้าแทรก
วิจารณ์เป็นสภาวะดับความล้งเลงสงสัย ดับวิจิกจจาได้
ปีติดับพยาบาท
สุข โสมนัส ดับอุทัจจะกุกุจะ
เอกัคคตา ดับความกำหนดความยินดีเพิลิตเพลิน

ศีล ๕ ประเภท

๑. ปหานศีล	การละซึ่งปาณาติบาต อทินนาทาน ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๒. เวรมณีศีล	ความงดเว้น หรือธรรมเป็นเครื่องงดเว้นจากปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๓. เจตนาศีล	ความตั้งใจ หรือเจตนาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๔. สังวรศีล	ความระวัง หรือการปิดทวารที่เข้าไปของปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล
๕. อวิคิณมศีล	ความไม่ล่วงละเมิด หรือธรรมเป็นเครื่องไม่ก้าวล่วงต่อปาณาติบาต ฯลฯ ชื่อว่า ศีล

เนื้อในของศีล แท้ที่จริงแล้วคือสภาวะธรรม
มีอยู่แล้วทุกคน แต่ถูกกิเลสกลบไว้ ปิดไว้ อุกุศลกรรมบพ ๑๐ ปิดไว้

พระพุทธเจ้าทรงสอน ให้ขจัดอกุศลกรรมบพออกแล้วเอากุศลกรรมบพ
เข้ามาแทน ก็จะได้ศีล สุข ความสุขจากการเข้าถึงศีล

แท้ที่จริงคือกลุ่มกุศลจิต ถ้าเราไม่มโนการใส่ใจวิจยแยกแยะ พลังของศีลจะ
อ่อนแอ การมีสติเข้าไปประลักษ์บรรดาห่มุ่ปหานศีล เวรมณีศีล เจตนาศีล สังวรศีล
อวิคิณมศีล พลังจะเพิ่ม ศรัทธา ความเพียร สติ สมาธิ ปัญญาจะเพิ่ม เพื่อจะได้
เป็นปัจจัยแก่อวิปปฏิสาร เป็นปัจจัยต่อการเบือนหายคลายกำหนด ต่อวิปัสสนา
ญาณได้เพราะไปเห็นว่าไม่ใช่สัตว์บุคคล

มองแยกเพื่อเห็นธรรมะเหล่านี้ที่มีในตน อย่าดูแคร์รวมๆ เห็นแคร์รวมๆและผิวเผิน
จะไม่ชื่นใจไม่มีพลัง จะเห็นความจริงของชีวิตและเข้าใจได้ชัดขึ้น

ระดับวิปัสสนา ต้องมองเจาะละเอียดเข้าไปมากกว่านี้อีก

หากมโนการศีลตัวไหนแล้วยังไม่ชัด ต้องทำให้เกิดขึ้น ให้ชัดขึ้น

ประชุมศีล ลงในอัปนาสมาธิ

ละนิวรณ์ทั้งหลาย

ละวิตก วิจาร์

ละปีติ

ละสุข ทุกข์

ละรูปสัญญา ปฏิมะ

สัญญา นานาตตสัญญา

ละอากาสนัญจายตนะ

ละวิญญานัญจายตนะ

ละอากิญญัญจายตนะ

ด้วยปฐมฌาน

ด้วยทุติยฌาน

ด้วยตติยฌาน

ด้วยจตุตถฌาน

ด้วยอากาสนัญจายตนะ

ด้วยวิญญานัญจายตนะ

ด้วยอากิญญัญจายตนะ

ด้วยเนวสัญญานาสัญญายตนะ

ประชุมศีลลงในวิปัสสนาญาณ มรรค

อนิจจสัญญาเกิด เป็นอนิจจานุัสสนา เป็นต้น
เพื่อออกจากธรรมอันเป็นปฏิบัติต่อวิปัสสนาญาณเหล่านั้น

สุดท้ายศีล ประชุมลงในมรรค
ศีล สมาธิ ปัญญา ไปประชุมกันลงในอริยมรรค
อริยผล มินิพพานเป็นอารมณ์

เมื่อก่อน เวลาเจอสถานการณ์ใดๆ จะเป็นไปตามอารมณ์และสิ่งเร้า
พูดให้โกรธก็โกรธ พูดให้หลงก็หลง

พอศีลเกิดขึ้นมาจะกลายเป็นอีกคน กล่าวหาญ ไปที่ไหนก็ไม่หวั่น
กลัว

คำถาม พระอรหันตสาวก ละวาสนาไม่ได้ หากพูดคำหยาบจะทำให้คนฟังชดเคือง ท่านจะต้องมนสิการหรือไม่

พระพุทธเจ้ามีพระญาณนำหน้า ไม่ว่าจะทำอะไร ก็จะใช้ มหา
กิริยาญาณสัมปยุตตจิตตดวงที่ ๑ เสมอ และทรงละวาสนาได้

แต่พระอรหันตสาวก ใช้มหากรรมญาณสัมปยุตต์ก็มี มหากรรม
ญาณวิปยุตต์ก็มี

กำหนดก็มี ไม่กำหนดก็มี และไม่สามารถละวาสนาตามกิเลสที่
เคยชินมาในสังสารวัฏ

ความเป็นพระอรหันต์ไม่ได้การันตีว่าจะเปลี่ยนทั้งหมด
กิเลสสงบก็จริง แต่พฤติกรรมไม่ได้เปลี่ยนทั้งหมด
เป็นเหตุให้ผู้ฟังชดเคืองได้ แต่ท่านไม่ได้มีเจตนาประทุษร้าย
แต่มีอัธยาศัยอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นवासนา เป็นสิ่งที่ละไม่ได้

คำถาม จะวางใจอย่างไรในวันที่ความรู้ความเข้าใจในพระธรรมค่อยๆ หลุดหายไปเสื่อมไป

ชราภัย พยาธิภัยเบียดเบียนอย่างหนัก ความรู้ก็หลุดไปได้ เหลือ
เพียงว่าจะระลึก ในปัจจุบันอย่างไร ธรรมะอะไรยังเหลืออยู่บ้าง
ในที่สุดก็ต้องมาพึ่งพู่ใหม่

ทำให้เข้าใจความจริงว่า โลกียธรรม มันย่อมมีความเสื่อม
ถ้าเป็นโลกุตตรธรรมจะไม่เสื่อม คนที่เข้าถึง โลกุตตรธรรมแล้วย่อม
ไม่เสื่อมแน่นอน

ธรรมะทั้งหลายที่ฝึกปฏิบัติมา มนสิการ ใส่ใจ ฝึกปฏิบัติ
มา การเจอปัญหาหนักจะสามารถผ่านพ้นได้จริงหรือไม่
เราต้องไม่ประมาทและต้องเพียรพยายามไม่หยุด

คำถาม ถ้าเรียนแล้วเดี๋ยวกีลิม เราไม่ต้องเรียนมากเน้นการปฏิบัติเลยได้หรือไม่

ในขณะที่ฟังธรรมะอยู่เรียกว่าการปฏิบัติ
บุคคลที่ไม่ได้สติบ ไม่รู้ปริยัติ จะไม่สามารถรู้ทางดำเนิน
แผนที่จะไปสู่โลกุตตรธรรม

ปัญหาคือ ปริยัติที่เราไปเรียนกันส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่า
เป็นการปฏิบัติ ไปท่องอย่างเดียว จิตเป็นอกุศลเกิดก็ไม่รู้
ตัว จึงกลายเป็นการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ

เมื่อเราสั่งสมสุตตะ แปลว่าเราได้ข้อมูล เสียงกู่เรียกของ
พระพุทธเจ้า พระธรรมจะมากำหนดหมายในการดำเนิน
หรือการประพฤติปฏิบัติได้

หากฟังธรรมด้วย ตัณหา มานะ ทิฏฐิ อย่างนี้ไม่เรียกว่า
เป็นการปฏิบัติ เป็นออลคัททุปริยัติ
ต้องให้เป็นนิสสรณธรรมปริยัติ

ห้ามทั้งคำสอน ข้อมูล ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหน
พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมทุกวัน แม้แต่พระอริยะก็ยังฟังธรรม
ทุกวัน ไม่เคยหยุดกระบวนการศึกษา ใครครวญ

ถ้าใจเราหลุดจากคำสอนแล้วจะไปเรื่องอื่นทันที กิเลสจะได้ช่อง
ตลอด

คำถาม ฟังธรรมะจำได้แต่ความเข้าใจไม่ละเอียดลึกซึ่งควรจะฝึกอย่างไรให้มีความละเอียดลึกซึ่งในคำสอนที่ได้เรียนรู้มา

๑. ขอบฟัง

๒. ทรงจำได้

๓. เข้าใจ สรุประเด็นได้

๔. ดึงข้อมูลมาวิจัย ไคร่ครวญ มนสิการได้จนสามารถสะกิลสได้จริง
จึงจะกลายเป็นภาวนา

ภาคลงมือปฏิบัติ ทำ ไคร่ครวญให้มาก

ทำให้เกิดขึ้นแล้วเห็นธรรมะที่เกิดขึ้น ในตน

เป็นธัมมานุธัมมปฏิบัติ